

Groene Herfst Event.

Een avond met Egbert Tellegen. Donderdag 25 november 2010. 19.30 – 22.00 uur. ILO kamer 1.09

Een copieuze boekbespreking. Egbert's eigen "Groene Herfst – Een Halve Eeuw Milieu". Uitgegeven door Amsterdam University Press in 2010. Prijs: € 34,95. Allemaal kersvers dus!

Egbert start met een indrukwekkende persoonlijke noot. Van sociologiekritiek via maatschappijkritiek naar milieukritiek. Vertrekpunt: hernieuwde kennismaking 1^e paasdag 1969 met zijn in de vroege jaren zestig volgeschreven twintig schriften met belevingen en ervaringen tijdens zijn opname in een psychiatrische instelling, die hij succesvol afsluit. Het zijn "pikzwarte bladzijden" uit zijn leven. Egbert is dan docent sociologie in Utrecht en schrijft kritische stukjes in het sociologenblad. Ongelooflijk: nog maar zo kort na de Holocaust niets daarover bij de dan zo zelfgenoegzame sociologie. Hij ontwikkelt een grote gevoeligheid voor repressie en structureel geweld, waarvan hij ook veel gaat herkennen in de manier waarop de maagdenhuis bezetters worden benaderd van deze en gene zijde. Rond 1970 is hij gastdocent aan de New York University. In een land dat toen veel hectischer was dan nu en toen al met de milieuproblematiek bezig was. Hij maakt kennis met de ideeën van Karl Mannheim over functionele en substantiële rationaliteit, al in de jaren dertig geformuleerd, en met René Dubos, die daar ook veel mee bezig is. Egbert maakt in de VS de Eerste Dag van de Aarde mee, met als ondertitel: "Give The Earth a Chance". Terug in Nederland ruilt hij zijn docentschap sociologie te Utrecht in voor een onafhankelijker risicovoller lectoraat milieukunde, gericht op meerdere subfaculteiten.

Je kunt om twee redenen non-fictie schrijven, aldus Egbert. Om een boodschap uit te dragen, of om orde op zaken te stellen. Het onderhavige boek wil dit laatste. Volgt een oorverdovende lawine van hoofdstukopzetten en inhoud. Met boeiende citaten uit het boek van uitspraken van diverse denkers en doeners. Eerste scharnierpunt in het boek: de jaren rond 1750 CE. Met de opvattingen van mensen als Malthus en Marx. Met plotselinge felle scherpe knikken omhoog in allerlei economische en demografische statistieken. Met de start in de westerse wereld van een ongelooflijke economische en entrepreneurale dynamiek die de hele wereld zal doortrekken. Tweede scharnierpunt: de jaren zestig van de twintigste eeuw. Het allerbelangrijkste van de jaren zestig is de ontdekking van het milieu! Voor die tijd is er wel allerlei natuurbescherming met aansprekende initiatieven. Maar nu dringt het besef door dat de mens een relatie heeft met die unieke planeet aarde en dat hij zich moet gaan afvragen hoe hij die relatie onderhoudt. Diverse factoren spelen hierin hun rol. Het economisch systeem slaat om: kon in het verleden de productie de consumptie niet bijhouden, nu is het andersom, "een dubieus fenomeen", waarbij de economie steeds weer nieuwe schaarsten schept. Er groeit kritiek op de monotheïstische religies met een god die buiten de natuur staat en met een mens die zich moet vermenigvuldigen en de aarde moet onderwerpen, zodat menselijke belangen steeds voorrang krijgen boven de belangen van de natuur. De tegencultuur richt de aandacht meer op de menselijke binnenwereld weg van de exploitatie van de buitenwereld. Door de ruimtevaart worden we minder aangetrokken door de eindeloze sterrenhemel maar meer door de aarde als enige vanuit de ruimtecapsule herkenbare wereld. De club van Rome en de VN-conferentie te Stockholm in 1972 zetten milieubeleid en zijn institutionalisering op de kaart.

De opmerkingen wederzijds vliegen ten slotte wat meer heen en weer. Franciscus van Assisi is veel te lief voor de natuur: we mogen best iets met die natuur doen en ondernemen. Elektrische auto's? In een land als Nederland passen verplaatsing per fiets en een heel dicht net van goed en frequent openbaar vervoer. Door de omslag rond 1750 CE van een kapitalisme van waren-geld-waren naar een van geld-waren-geld is de economie los komen te staan van de maatschappij en heeft ze de absolute voorrang gekregen boven alle andere maatschappelijke domeinen. Een ecologische andragogie? Nee hoor, de geschiedenis leert dat vormingsinitiatieven niet werken, het moet politiek-structureel! Er is overigens alle reden voor grote zorg ...

Heerlijke koffie, thee en koekjes. We zijn met zijn tienden als toehoorders. Egbert signeert. Een prima avond!

W.g Ernest Spronck